

M3: ارتباطات
ایجاد زیرساخت‌های لازم جهت تأمین ارتباطات در شرایط اضطراری
ماده ۱۴ – بند ذ (ص ۱۹)
<p style="text-align: right;">دستگاه مسئول: وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات</p> <p>دستگاه‌های همکار: وزارت کشور، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، ستاد کل نیروهای مسلح، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، وزارت امور خارجه و کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور</p> <p style="text-align: right;">دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت بحران کشور، سازمان برنامه و بودجه</p>

□ شرح کارکرد:

یکی از الزامات مدیریت مؤثر شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، برقراری ارتباط و همکاری با سایر سازمان‌های متولی است. آسیب به زیرساخت‌های ارتباطی در کنار افزایش حجم زیاد داده‌های مورد نیاز برای تبادل در زمان کم، بر اهمیت برنامه‌ریزی برای برقراری ارتباط بین واحدها در زمان حوادث و سوانح می‌افزاید.

برقراری ارتباطات شفاف، دقیق و به‌موقع جهت اطمینان از تصمیم‌گیری مطمئن، همکاری مؤثر، آگاهی و جلب اطمینان عمومی ضروری است. در این راستا ایجاد لایه‌ها و روش‌های ارتباطی تاب‌آور و کاربردی مختص شرایط اضطراری به‌منظور تبادل کامل، شفاف و سریع اطلاعات و کمک به واحدها و تیم‌های عملیاتی ارائه‌دهنده خدمات، برای پاسخ به‌موقع و کاهش عواقب جدی ناشی از حوادث و سوانح باعث افزایش تاب‌آوری آن‌ها خواهد شد. ایجاد و توسعه زیرساخت‌های لازم جهت تأمین ارتباطات مؤثر (از قبیل تجهیزات ماهواره‌ای، باسیم، تلفن همراه، بی‌سیم اعم از صوتی و تصویری) به‌منظور تأمین و برقراری ارتباطات مناطق آسیب‌دیده و حفظ ارتباطات از ابتدا تا انتهای شرایط اضطراری از نکاتی است که باید مورد توجه سازمان‌های مسئول، همکار و پشتیبان قرار گیرد.

همچنین کلیه دستگاه‌های موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور مکلفند نسبت به تأمین پایداری مراکز داده خود با رعایت مقررات امنیتی و استانداردهای لازم و با همکاری و هماهنگی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و وزارت اطلاعات اقدام نمایند.

بنابراین به‌منظور تقویت هماهنگی سازمان‌های پاسخگو در حوادث و سوانح در تسهیم و اشتراک اطلاعات مباحث زیر بایستی مورد توجه قرار گیرد:

- وجود مراکز مدیریت داده‌ها و اطلاعات؛
- طراحی و توسعه انواع مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری (NRCC, PRCC, EOC, DOC) در کلیه سطوح و ایجاد وحدت رویه در طراحی‌های در دست اقدام؛
- نهادینه شدن فرهنگ کار تیمی و مشارکتی میان سازمان‌ها؛
- تدوین دستورالعمل‌های استاندارد برای ارتباطات درون‌سازمانی، بین‌سازمانی و همگانی؛
- کنترل و نظارت بر پیشرفت تجهیزات و ابزار اطلاعاتی و ارتباطی سازمان‌ها.

□ شرح وظایف دستگاه مسئول:

- تهیه و تدوین سناریوهای مختلف و محتمل جهت اجرا در شرایط شبیه‌سازی شده^۱ یا واقعی؛
- طراحی شیوه‌نامه‌های مربوط به انواع واحدهای پاسخ اضطراری (ERU)^۲؛
- تهیه ضوابط فنی، استانداردها و دستورالعمل‌های ارتباطات و اطلاع‌رسانی خطر؛
- بررسی و توسعه بسترهای ارتباطی و زیرساخت‌های اطلاعاتی بین سازمان‌های همکار؛
- اطمینان از وجود لوازم و تجهیزات مورد نیاز در برقراری ارتباطات اثربخش سازمان‌های متولی پاسخ؛
- شناسایی بانک‌های اطلاعاتی سازمان‌های متولی در زمینه مدیریت خطر حوادث و سوانح و اطلاع‌رسانی لازم در این زمینه؛
- فراهم‌سازی امکان دسترسی به بانک‌های اطلاعاتی سازمان‌های متولی در زمینه مدیریت خطر حوادث و سوانح؛
- تعیین نحوه برقراری ارتباطات و اطمینان از آگاهی سازمان‌های متولی در خصوص نقش و مسئولیت‌هایشان در این راستا؛
- ارزیابی وضعیت ارتباطات و تبادل اطلاعات بین سازمان‌های متولی پاسخ؛
- برنامه‌ریزی برای ارتقا شبکه ارتباطی و اطلاع‌رسانی بعد از عملیات پاسخ و بر اساس نتایج ارزیابی‌ها؛
- تعریف موج و فرکانس واحد عملیات پاسخ اضطراری به‌منظور ایجاد وحدت رویه؛
- تعریف شماره واحد امدادی در خصوص تماس تلفنی برای سازمان‌های امدادی به‌منظور ایجاد وحدت رویه؛
- طراحی، تجهیز و تأمین خودروهای ارتباط سیار جهت پشتیبانی و تأمین زیرساخت ارتباطی دستگاه‌ها در شرایط اضطراری.

□ شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- مشارکت در تهیه ضوابط فنی، استانداردها و دستورالعمل‌های ارتباطات و اطلاع‌رسانی خطر؛
- حفظ و نگهداری از شبکه‌ها مطابق ضوابط و استانداردهای مربوطه؛
- ارتقای شبکه یا ایجاد شبکه جدید از طریق شبکه‌های ترانک؛
- کاربرد شبکه ارتباطی اختصاصی در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) از قبیل استفاده از ماهواره و رادیو، استفاده از مسیرهای پشتیبان (استفاده از شبکه‌های VIP و مانند آن)، تلفن‌های VPN، تلفن‌های ماهواره‌ای و نمونه‌های مشابه؛
- تأمین زیرساخت‌های لازم جهت تبادل اطلاعات؛
- تأمین زیرساخت‌ها و تجهیزات لازم جهت برقراری ارتباطات اثربخش (ماهواره‌ای، باسیم، تلفن همراه و بی‌سیم اعم از صوتی و تصویری) با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و وزارت کشور؛
- کنترل و بررسی لوازم و تجهیزات ارتباطی قبل از وقوع حوادث و سوانح؛
- امکان استفاده از خدمات ماهواره‌ای (VSAT) به‌منظور برقراری ارتباطات مناطق آسیب‌دیده و حفظ ارتباطات در شرایط اضطراری توسط مرکز پایش ماهواره‌ای زمین در سازمان فضایی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات؛

^۱ شبیه‌سازی (Simulation): از نظر لغوی به معنای ظاهرسازی، تقلید و تمارض می‌باشد. این واژه معادل تمرین‌های دورمیزی که با ایجاد یک سناریوی فرضی، فرصت بحث و تمرین مهارت‌های تصمیم‌گیری برای شرکت‌کنندگان را فراهم می‌نماید، در نظر گرفته شده است.

^۲ Emergency Response Unit (ERU)

- تأمین ارتباطات امن و پایدار توسط شرکت صایران وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح؛
- مشارکت در بررسی وضعیت موجود و تهیه برنامه ارتباطات و شبکه ارتباطی در حوادث و سوانح؛
- آموزش فرایند ارتباطات و ارتباطات خطر به کارکنان؛
- آموزش و اطلاع‌رسانی ضوابط فنی و دستورالعمل‌های ارتباطی مدون و نحوه برقراری ارتباطات به کارکنان؛
- ارائه بازخورد در خصوص کیفیت و وضعیت شبکه ارتباطی در زمان وقوع حوادث و سوانح؛
- ایجاد شبکه ارتباطی اختصاصی در شرایط اضطراری ویژه مدیران ملی، استانی و شهرستانی.

M4: سازماندهی
M4-1: مدیریت داوطلبان و سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها)
ماده ۹-بند ذ (ص ۹)
<p style="text-align: right;">دستگاه مسئول: وزارت کشور</p> <p>دستگاه‌های همکار: سازمان مدیریت بحران کشور، جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران، سازمان بهزیستی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت امور خارجه، وزارت ورزش و جوانان، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان ثبت احوال کشور، کمیته امداد امام خمینی، سازمان بسیج مستضعفین و کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های ذکرشده در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور</p> <p style="text-align: right;">دستگاه‌های پشتیبان: سازمان برنامه و بودجه</p>

□ شرح کارکرد:

هدف از این کارکرد، توسعه مشارکت‌های مردمی برای تقویت مدیریت بحران جامعه‌محور و ترویج فرهنگ ایمنی در جامعه از طریق برنامه‌ریزی و هماهنگی برای آموزش، سازماندهی و استفاده از ظرفیت تشکلهای مردمی، نهادهای غیردولتی، فدراسیون‌های ورزشی، نیروهای داوطلب مردمی و بخش خصوصی در مدیریت بحران و تدوین سازوکارهای حمایتی و تشویقی جهت آموزش و ارتقای آمادگی مردم در برابر بحران است.

در هنگام وقوع شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) و داوطلبان به‌عنوان مجری، تسهیلگر، همکار و شریک سازمان‌های دولتی متولی پاسخ عمل می‌کنند تا بتوانند به‌منظور ارائه کالاها و خدمات به افرادی که به دلیل مواجهه با حادثه، تحت تأثیر قرار گرفته‌اند، منابع کافی و لازم را بسیج کنند. سازمان‌های مردم‌نهاد می‌توانند با ایجاد سطح مقبولیت بالا در جامعه، تأثیر قابل توجهی در به حداقل رساندن صدمات اقتصادی، اجتماعی- اخلاقی، جسمی و فیزیولوژیک به جمعیت متأثر از حوادث داشته باشند. این سازمان‌ها، منابع اضافی (مالی، انسانی و مواد و تجهیزات) را به نظام مدیریت بحران ملی اضافه می‌کنند و با استفاده از امکانات خود مسئولیت تأمین غذا، سرپناه، آموزش، خدمات بهداشتی اولیه و حیاتی و سایر خدمات در راستای تأمین نیازهای افراد تحت تأثیر را در جریان حوادث بر عهده دارند. از طرفی مشروعیت، مقبولیت و حسن نیت این سازمان‌ها و داوطلبان برای ارائه کمک و خدمات حمایتی، باعث می‌شود حضور این گروه برای جمع‌آوری و جذب کمک‌های مردمی، بسیار کمک‌کننده و اثرگذار باشد. ضروری است در چهارچوب آیین‌نامه سازماندهی و استفاده از ظرفیت تشکلهای مردمی، داوطلبان و بخش خصوصی در مدیریت بحران تهیه شده ذیل اسناد قانون مدیریت بحران و بر اساس الگوی مدیریت بحران جامعه‌محور نسبت به استفاده بهینه از توان داوطلبان علاقه‌مند به مشارکت در کارکردهای کاهش خطر و مدیریت سوانح اقدام گردد.